Ч. 238 (12.894). Львів, пятниця 23. жовтня 1931 р. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Колісцята у годиннику...

Подорож мін. Ґрандія до Вашингтону. — Чи лише фінансовий характер нарад? — Однозгідність Зединених Держав та Італії. — Протифранцуський фронт побіджених з Европи і побідників з Америки. — Яку ролю грає Україна в комбінаціях Анґлії?

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 18. жовтня 1931.

Коли світова преса рознесла вістку про запросини французького премієра Ляваля прибути на переговори до Вашингтону, всі читачі й політики винесли перше враження, що один могутній фінансовий маґнат кличе другого, щоби порозумітися в чисто фінансових справах, у майже, сказав би, технічних справах. І французька преса зокрема, особливо після краху анґлійської стерліни, надавала цим запросинам значіння мало не правного визнання французької фінансової геґемонії в Европі.

І от нараз, — ще і Ляваль не вспів виїхати з Парижа, — як та світова преса рознесла вістку про такі самі запросини до Вашингтону, звернені цим разом до італійського міністра зак. справ Ґрандія. В офіціяльній американській ноті, виданій з цього приводу, зазначалося, що президент Гувер був би дуже щасливий бачити у себе італійського премієра — Мусолінія, але признає, що Мусоліні, при свому навалі праці над перебудовою цілої країни, не може покинути на довгий час Італію, — і тому Гувер буде радий прийняти у себе бодай його представника п. Ґрандія.

Формально, запросини італійського міністра закордонних справ до Вашингтону не повинні би викликати ніяких сензацій. Адже цього літа відвідав Рим американський міністр закордонних справ Стімсон, який, як писали свого часу часописи, виїхав з Італії дуже вдоволений, бо ствердив повну однозгідність поглядів обох урядів на загальну світову ситуацію взагалі і зокрема на таку пильну і трудну справу, як роззброєння. Тому проста дипльоматична ввічливість вимагала би відповідної подорожі когось з членів італійського уряду до Америки.

А проте запросини Ґрандія до Вашингтону викликали враження сензації. — Пояснення цього факту находимо в тому, що Ґранді має приїхати до Америки зараз-же після відїзду Ляваля. Цим ніби підкреслюється, що Америка не вважає можливим відділяти тепер фінансові справи від загально політичних. Коли, як пише французький офіціоз „Le Temps" „Італія находиться поза стрефою фінансової завірюхи", і не може мати в тій справі ніякого рішаючого голосу, то в справах загально-політичних вага Італії з кожним роком все зростає, то тим більше, що вона стає в Европі ніби речником Америки. — „Фактично, пише з цього приводу французький офіціоз, ніяке політичне питання не пересварює цих двох держав. Фашистівська Італія прийняла дуже точно всі найбільш відомі американські тези, — і між ними особливо тезу про роззброєння, — і то в такій мірі, що іноді видається, наче Рим є лише відгуком Вашингтону".

З другого боку, остання сесія Ліги Націй виказала недвозначно, що, коли на Італію можна дивитися, як на речника Зединених Держав в Европі, то ніхто, як Франція, з її мілітаристичною — а в останні місяці — і фінансовою політикою, є найбільшою в Европі перешкодою для переведення в життя американських плянів. Зрештою, як відомо, навіть славнозвісний плян Бріяна про так звану Паневропу, — Зединені Держави Европи, — був скерований перш за все проти небезпеки опанування світових і европейських ринків Америкою. І таким чином відоме суперництво Франції й Італії на европейському грунті починає поволі набірати далеко ширшого значіння. Франція все більше ізолює себе у своїй вузько-еґоїстичній політиці зберігти, бодай силою, осягнену у Версалі геґемонію. Зате Італія, зеднавши довкола себе низку незадоволених тією геґемонією держав, починає спиратися у своїх тезах не лише на переможених державах Европи, але і на [illegible] переможцях Америки

Один час в Італії, вже за фашистівського уряду, почала ширитися романтична ідея расової спорідненостн, латинства, що мало би обеднати латинські народи проти навали словянського і ґерманського світів, проти плютократичної геґемонії англьосасів. Життєвий досвід небагатьох років зруйнував цілковито абстрактне марево „латинства", і поставив замість нього цілком конкретні живі одиниці — народи, з яких кожний хоче і мусить жити своїм окремим життям, та з яких кожний має свою окрему психічну культуру, в якій „латинство" є лише незначним, маловажним елементом. Повторилася історія давнього „панславізму", але в далеко більш прискореному темпі. І тепер фашистівська Італія саме проти латинського світу шукає собі спільників у світі англьосасів та почасти ґерманськім і словянськім. Правда, супроти світу ґерманського вона має деякі застереження, які викликує непережитий ще романтизм „панґерманізму", небезпечний для Італії на бренерській смузі; щодо словянського світа, то франкофільська політика більшости нових словянських держав і марево російського кольоса, що через Югославію тяжить на Адріятику, примушує Італію шукати якоїсь сили, яка могла би, при відповідних умовах, зрівноважити франкофільські впливи та стримувати натиск Росії на Балкани. І, шукаючи за тою силою, італійські політичні діячі, все частіше починають думати про Україну: „Там маємо ключ до розвязання цілої східно-европейської проблеми", — говорив мені недавно один з них після короткої службової поїздки по радянських республиках. — Питання лише в тому, як його взяти..."

— О, — відповів я йому, — щоби дійти до мети, треба перш за все рушити з місця...

Евг. Онацький.

Український Університет у Празі.

Десять літ за собою і мрячна будучність вперeді.

Минуло десять літ від заснування Українського Університету у Празі. Кусень часу, що в культурному житті грає неабияку ролю. Він важливий не тільки для самого університету, який готовиться відсвяткувати небаром десятьліття своєї педаґоґічної та наукової діяльности в гостині у братнього чеського народу, але взагалі важливий для історії української культури, а саме тієї культури, що найшла собі шлях всупереч всякій злобі дня, не оглядаючись ні на ворожу політику, ні на економічне лихоліття останньої доби. Це поправді придбання, що в історії нашого освітнього поступу ледви чи може найти анальоґію. Далекі від політичних невзгодин та в приязній атмосфері великого міста, що стало метрополією словянських змагань на полі науки й культури, могли українські вчені спокійно працювати для своєї високої культури. Вони не тільки виховали велике число українського студентства на рідній мові, але своїми науковими працями заважили сильно на вазі нашої наукової творчости останнього десятиліття. Чи супроти тієї праці українських професорів у Празі зможе хтонебудь з наших політичних противників усе ще повторяти, що ми не всилі із своїх наукових сил скласти самостійного університету?

Час і нашому громадянству в краю познайомитись, хоч у короткому звіті, з загальною статистикою праці нашого університету у Празі. Вибіраємо тільки найважливіші дати: Український Університет у Празі складається, як відомо, з двох факультетів: фільософічного та правничого. Найбільша фреквенція була в перших двох літах, коли й число української студентської еміґрації було в Празі найвище. В зимовому семестрі 1921-22 вписалось на український університет 702, в літньому семестрі 615 студентів; в зимовому семестрі 1922-23 підійшло число вписаних на 874, в літньому 1923 на 654. Це була й найвища цифра — вона зменшувалась відповідно до відпливу еміґрації до краю. Всеж таки в передостанньому році 1929-30 виказує статистика 289 в зимовому, 253 в літньому семестрі. Цією цифрою закінчив український університет у Празі своє десятиліття. Якщо зважимо, що українське студентство в Празі перебуло впродовж десяти літ основну метаморфозу, зрозуміємо, що остання цифра фреквенції студентської молоді на українському університеті у Празі дає доказ великого заінтересування тією високо-освітньою інституцією, хоча минуло вже десять літ на еміґрації. Перебираючи всю фреквенцію за час цілого десятиліття, можемо зазначити, що вона представляла на рік пересічну цифру 770; на фільософічному факультеті було записаних загалом 4427, на правничому загалом 3274 слухачів. Сьогодні складається університет у Празі з 24 звичайних, 1 надзвичайного професорів, 10 доцентів, 4 лекторів, 7 асистентів. Крім цього студіює ще 5 професорських стипендіятів при українському університеті. Наукових праць видав український університет при невеличкій підмозі 22, а саме літографованих 12, друкованих 10; літографованих разом 125 аркушів, друкованих 173 арк. На жаль, невідрадні фінансові обставини не дали можливости опублікувати всіх наукових творів, які находяться в рукописах авторів. Тому на цьому не кінчиться наукова продукція українських професорів у Празі. Частина їх друкувала свої праці у видавництвах Київської Академії Наук, у всяких львівських наукових видавництвах, декуди й своїм власним накладом; крім цього імя наших професорів знане й у німецькій, французькій та англійській літературі. З числа професорських стипендіятів, що студіювали на українському університеті в Празі, вступило 10 в склад професорських колеґій університету, Укр. Педаґоґічного Інституту або Господарської Академії в Подєбрадах; один із них одержав „венiям леґенді" на правничому факультеті. При університеті промувалось на докторів прав 57, на докторів фільософії 31. З колишніх учнів українського університету вже значна скількість працює в рідному краю, головно при кооперації. Перед пяти літами відбувся перший науковий конґрес, улаштований при головній участи нашого університету — зголошено більше ніж півтораста рефератів. Цей зїзд найшов загальне признання в науковому світі. На цей рік підготовляється новий Науковий Конґрес.

Значіння українського університету росте з року на рік; він здобув собі і в европейській науці визначне становище. Цеж одинокий наш університет на світі, побудований на европейських основах!

Та, на жаль, повоєнне лихоліття й загальна економічна кріза приневолюють міродатні круги чеського громадянства припинити дотеперішню допомогову акцію університетові. Нема вигляду, щоб вона могла в майбутнє вестися в тих самих, уже й тепер доволі скромних границях. Грозить небезпека, що наслідком згаданої скрути наш одинокий університет у Празі стане перед питанням: Бути чи не бути?

Перед конскрипцією.

Пресова конференція в воєвідстві у справі загального перепису.

У вівторок, дня 20. жовтня ц. р. скликав львівський воєвода на год. 6-ту вечором до воєвідства конференцію представників преси в справі загального перепису населення.

З української преси явилися: ред. Володимир Целевич, від „Діла“, д-р Назарук від „Нової Зорі“, дир. Кузьмович від „Мети“ і д-р Лужницький від „Нового Часу“. Крім цього явився від „Русского Голосу“ п. Білинський.

Польські часописи були дуже слабо заступлені.

Конференцію відкрив львівський воєвода короткою промовою. Він підчеркнув, що загальний перепис населення є важним державним актом. На найближчих 10 літ становитиме підставу для всіх ділянок життя. Буде він мати першорядне значіння в господарській ділянці, в ділянці національній, шкільній, військовій і т. п. У переведенні пропаганди цього перепису просить п. воєвода допомоги преси. Другий перепис населення має бути по інтенціям влади безстороннім і ретельним та має виказувати дійсний стан відносин у Польщі.

Опісля виголосив реферат генеральний конскрипційний комісар д-р Булавський. Відносно загальної програми перепису заявив він, що цей перепис буде вужчий від попереднього, а це з огляду на господарську крізу. Цим разом не буде нпр. перепису рільних господарств, спільних ґрунтів, сиріт, калік і т. п.

Речинець перепису визначений на 9. грудня ц. р. з огляду на те, що в тому часі не буде робіт в полі, сезонові робітники повернуть домів і люди не будуть ще клопотатися Різдвяними Святами.

Перепис буде переводитися через виповнювання переписних формулярів. Засадничим формулярем буде формуляр означений буквою А. Цей формуляр — це аркуш на 4 сторінки, який побіч рубрик з питаннями заключає докладні вияснення про спосіб їх виповнювання. У ньому мають бути записані всі особи, що мешкають в одному мешканні.

На першій сторінці міститься опис мешкання, його величина. Рубрика 10. відноситься до віросповідання, а 11 до матірної мови. Матірна мова є тією мовою, яку особа вважає для себе найближчою, в якій звичайно виявляє свої думки і послугується в родинному колі.

Загальний перепис будуть переводити переписні комісарі. Вони будуть ходити від мешкання до мешкання і особисто виповнювати відповідні рубрики в переписних аркушах. У деяких випадках, коли переписний комісар набере переконання, що населення само потрафить виповнити формулярі, може роздати формулярі в дні 7. грудня, щоби до 9. грудня ц. р. їх повиповнювати.

Побіч загального перепису відбудеться ще перепис місцевостей і перепис дітей до 13-го року життя для ужитку міністерства освіти.

По рефераті представники преси ставили запити відносно засад і техніки перепису. Представник „Русского Голосу“ поставив запит у справі рубрики „матірня мова“. Ґенеральний комісар відповів, що буде окрема рубрика „мова українська в скобках (руска)“, натомість у формулярах, призначених для Східньої Галичини не буде окремої рубрики „російська мова“, бо на тій території мешкає заледви кільканацять москалів. Зате буде окрема рубрика „російська мова“ на північно-західних українських землях.

Д-р Назарук поставив запит, які будуть ґарантії, що перепис буде справедливо переведений, а зокрема, що не буде зловживань. На це одержав відповідь, що на поступовання переписних комісарів можна буде вносити зажалення і відклики до переписної влади першої інстанції, себто до староства і до переписної влади другої інстанції, себто до воєвідства.

Ред. Володимир Целевич поставив слідуючі запити:

1) Чи представники преси зможуть одержати для вжитку преси переписні формулярі й інструкції для переписних комісарів?

2) В якій мові буде виготовлений переписний формуляр, а зокрема чи можна буде його виповнювати в українській мові?

3) Виконування завдань переписних комісарів є горожанським обовязком і чи супроти цього українці, коли зголосяться, будуть приняті на переписних комісарів?

4) Чи утворено воєвідські і повітові переписні комісії, які передбачує розпорядок Ради Міністрів з вересня ц. р. і чи в тих комісіях будуть також представники українського населення?

5) Які є ґарантії того, що переписний комісар спише вірно зізнання неграмотного?

На ці запити відповідали п. воєвода і ґенеральний переписний комісар. Вони відповіли, що слідує:

ад 1) Переписні аркуші для Східньої Галичини ще не надруковані. Коли переписні аркуші й інструкції будуть до кількох днів готові, представники преси зможуть їх одержати у воєвідстві.

ад 2) Для Східньої Галичини і Волині будуть виготовлені двомовні формулярі й можна їх буде виповнювати тільки в українській мові.

ад 3) При іменуванні переписних комісарів влада не буде кермуватися національними оглядами і в слід за тим українці зможуть на рівні з поляками повнити функції переписних комісарів.

ад 4) Воєвідські переписні комісії не будуть утворені. Зате на просторі львівського воєвідства покличеться до життя повітові комісії. На другу часть запиту не було відповіді.

ад 5) Разом з переписними комісарами будуть ходити представники громадської старшини, які будуть присутні при виповнюванні формулярів.

На тому закінчено пресову конференцію.

До побуту посла М. Лучковича в нашому краю.

Посол до канадійського домініяльного парляменту Михайло Лучкович, якого наша громада гостила у Львові та в краю минулого тижня, виїхав домів, як відомо, в суботу 17. жовтня раном. Уже з дороги переслав він до нашої Редакції листа, в якому дякує за гостину та за ті вказівки й інформації, які влекшили йому пізнання нашого життя, а крім того дали йому велику приємність і вдоволення з побуту на нашій землі. Зміст листа такий:

Високоповажаний Пане Редакторе.

Виїзджаючи з дорогої мені землі, яка є Батьківщиною моїх родичів, а тим самим і моєю, я не мав змоги ні часу подякувати всім моїм землякам зі Львова і з краю за те, що вони уприємнили і завдяки всестороннім необхідним для мене інформаціям збогатили мій побут цінними спостереженнями. Тому роблю це тепер з дороги. За кілька днів мого перебування в Галичині, я пізнав величезні національні здобутки українців, познайомився з рухливими варстатами творчої праці в усіх установах, а крім того оглянув і пізнав українське село з його великою свідомістю, зорґанізованістю та живучістю. Все те наповнило мене бадьорістю та глибокою вірою в світлу будуччину нашого народу.

Перебуваючи на селі, я випадково стрінувся і з родинами деяких українських переселенців у Канаді і став живим посередником родинних звязків між ними. Крім всего пережитого і ця, здавалось би, дрібна обставина нерозривно звязала мене з матірною землею, мене, що репрезентую моїх канадійських земляків та наказала мені по всі часи не тільки не забувати, але й ні на момент не оставати байдужим до долі й положення моїх европейських-українських братів.

За всі прислуги, інформації та незвичайно дружні приняття нехай мені буде вільно цією дорогою зложити щиру подяку Впреосв. митрополитові Андрієві Шептицькому і обом львівським епископам Преосв. Бучкові та Будці, а далі голові Укр. Парл. Репрезентації д-ру Дм. Левицькому, о. прал. Л. Куницькому, послам О. Луцькому, З. Пеленському, Макарущі та сен. Павликовському, д-рові Костеві Левицькому, редакторові В. Мудрому, інж. Е. Храпливому, директорам Сінґалевичеві, Колтунюкові, Мудрикові, Твориділові, інж. Мельникові, дир. В. Кузьмовичові та численним іншим, що допомагали та сприяли мені на кожному кроці моєї гостини.

З глибоким зворушенням виїздив я споміж Вас, зберігаючи всі пережиті з Вами хвилини як цінности в моїй душі. Усіми моїми спостереженнями та переживаннями поділюсь радісно з моїми земляками в Канаді.

Прийміть вислови правдивого поважання

М. Лучкович.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

На парляментарній арені.

Важна інтерпеляція Українського Клюбу

На засіданні сойму ще 16. ц. м. вніс „Український Клюб“ інтерпеляцію до міністра внутр. справ у справі систематичного арештування і заковування кооперативних люстраторів у яворівському повіті. Інтерпелянти запитують міністра, чи вже провірив повідомлення РСУК про цю справу, чи він готов покарати винних представників державної поліції і яка є запорука на те, що такі протизаконні факти більше не повторяться.

З документів часу.

Заборона курсу для режисерів і дириґентів у Калуші.

Від якогось часу повітове староство в Калуші змінило свою тактику дотично освітнього руху читалень та спрямувало її на шлях т. зв. мирного співжиття обох народів. Здавалося, що настали сприятливіші часи і все те, що ми переживали в повіті в останніх роках, перейшло в історію минувшини. Одначе так тільки здавалося. Як у практиці виглядає це мирне співжиття, нехай послужить факт: На домагання читалень філіяльної округи філія „Просвіти“ в Калуші задумала з днем 1. листопада ц. р. влаштувати 3-місячний курс для режисерів і дириґентів читальняних театрально-співацьких гуртків. У тій ціли внесено до староства подання, на яке наспіла отся відповідь:

Starosta powiatowy kałuski. Nr. III/5/45. Kałusz, dnia 9. października 1931. Do Wydziału Filji Proświty do rąk przewodniczącego D-ra Korytowskiego w Kałuszu. Zawiadomienia Filji z dnia 29. września w sprawie urządzenia 3-miesięcznego kursu reżyserów i dyrygentów nie przyjmuję do wiadomości i zakazuję na zasadzie art. 72 rozp. Prezydenta R. P. o postęp. admin. (Dz. U. R. P. Nr. 36/28 poz. 311.) urządzenia tegoż kursu, ponieważ program kursu przekracza ramy T-wa statutem określone. Od niniejszej decyzji można wnieść odwołanie do Pana Wojewody w Stanisławowie, które podać należy przez tut. Starostwo w ciągu dni 14, licząc od dnia następującego po doręczeniu. Wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej niniejszej decyzji. Star[illegible] powiatowy: Kostołowski m. p.

Вшанування заслуженого діяча.

Дня 25. жовтня в год. 12. вполудне в салі Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка відбудеться заходом Виділу Наук. Т-ва ім. Шевченка свято відслонення портрету колишнього заслуженого Голови радника Сидора Громницького, з нагоди Його 80-ліття. Програма свята: 1) Промова Сеніора Виділу д-ра Костя Левицького. 2) Слово радн. Сидора Громницького. 3) Реферат д-ра К. Студинського: „Бучинський-Іонін-Милорадовичка в звязку з оснуванням Т-ва ім. Шевченка (1870—1873)“.

З життя Волині.

Свято кооперації в Жидичині. 11. жовтня с. Жидичин на Луччині святкувало кооперативне свято. Жидичин належить до старих передмість колишнього великого Луцька литовської доби. Один час у Жидичині була резиденція українського уніятського епископа. З тих часів зберігся тут дворець епископа й велика мурована церква.

Після революції і перших просвітків українського національного відродження в Жидичині, завдяки праці поодиноких осіб, повстає ряд українських іституцій. Жидичинці тепер мають філію „Просвіти“, що міститься у власному домі, з доброю бібліотекою, аматорським гуртком, танцюристами, орхестрою і т. д., школу з українською викладовою мовою, українізовану церкву, споживчу кооперативу, селянський банк і кружок „Сільського Господаря“. В минулому році жидичинці перевели в себе комасацію і тепер упорядковують хутори.

Томуто невтомні діячі Жидичина, завершивши цей перший період своєї культурно-господарської праці, влаштували кооперативне свято, яке в дійсности було святом освітньо-господарським.

На свято прибули з Луцька представники повітових орґанізацій, а з сусідніх сіл представники „Просвіти“, кооперації і „Сільського Господаря“ та гості. Після Служби Божої зібрані в церкві під звуки орхестри пішли процесією на майдан біля кооперативи, де місцевий священик о. Пятаченко відслужив молебень і сказав слово про значіння кооперації.

Після церковної частини свята в домівці „Просвіти" відбулася академія. Відкрив її голова управ обох кооператив п. Кушнірук, давши короткий нарис історії споживчої кооперативи, а п. П. Бондарук, книговодець банку, історію цієї кредитової кооперативи. Вслід за цим виступили з привітаннями: голова повітової „Просвіти" п. Петриківський, голова філії „Сільського Господаря" п. Островський, начальник „Нар. Торговлі" п. Мацик, інструктор кооператив п. Споляк, представник організацій Киверців п. Ліхтанський і член дирекції „Украінбанку" в Луцьку п. Бондарук.

Далі йшли виступи хору під диригентурою п. Бабиченка, національні танці і сценка з кооперативного життя. Треба відмітити, що поруч з місцевими діячами пп. Бондаруками, Кушніруками, Настенком і іншими брав участь у творенні місцевих організацій і свящ. Пятаченко.

Концерт поліського хору. 11. жовтня в салі луцької повітової „Просвіти" за допомогою культурно-освітньої секції виступив з концертом хор філії „Просвіти" з Борович з так званого Волинського Полісся. Це перший дебют поліщуків у більшому культурному осередку. Томуто українська інтелігенція і міщанство Луцька виповнили салю, щоби побачити, як росте забуте долею Полісся.

Хор, що складається з 36 осіб (мущин, жінок і дітей), виступив під диригентурою абсольвента теольогії, невтомного місцевого діяча п. Івана Лопуховича. На програму концерту складалися: „Ой, видить Бог", „Днесь поюще", „Ой, там за горою", „Щедрий вечір" і т. д. П. Лопухович виявив значні злібности диригента й вклав величезну працю, щоб з сирового поліського матеріялу створити цей хор. Для зрозуміння цієї праці п. Лопуховича треба знати, що поліщуки говорять з особливим прононсом, який не легко побороти. Дисципліна в хорі дуже добра.

Боровицький хор є великим придбанням для нашого Волинського Полісся, відрізаного від культурних осередків дуже поганими шляхами. Треба побажати п. Лопуховичеві та його хорові дальшого успіху. Бажано булоб, щоби боровицький хор відвідав усі містечка й більші села Полісся. Таке „турне" малоб велике виховуюче значіння для українців Полісся.

Присутній.

Небезпека, що не знає рятунку.

В Парижі відбувся недавно конґрес французьких лікарів, що заслугує на увагу дискусією про охорону населення перед ґазами на випадок війни. Промовці вказували на те, що міжнародні договори й зобовязання не вживати ґазів тут не поможуть, бо кожну фабрику невинних фармацевтичних хемікалій можна легко перетворити до фабрикування ґазів. Професор з Льозанни, Месерлі, зазначив, що головна небезпека грозить від Німеччини й Радянщини, і навів докази, що обі ті держави готовляться до безпощадної війни, в якій головну ролю відограють ґази. Інші промовці предложили нові типи протиґазових масок, пляни підземних будівель, де могло би скриватися мирне населення і т. п. Всі висказувалися за потребою інформувати населення про небезпеку ґазової війни, перед якою нема рятунку.

Сила партійних організацій у Франції.

У Франції відбулися 18. п. м. вибори до кантональних і ґенеральних рад, при чому виявився розклад французьких партійних сил. На основі орґанізаційних постанов, вибирається що три роки лише половину членів цих рад. Між кандидатами було сімох міністрів теперішнього уряду. Вибрано всіх знову крім державного підсекретаря Ріша. Провідник соціялістів Блюм не вибраний. Взагалі слідний зворот у користь поміркованих партій і в некористь соціялістів.

На основі офіціяльних даних щодо 1010 мандатів на загальне число 1517 вибрано 53 консерватистів, 164 членів республіканського обєднання, 122 лівих республиканців, 55 радикалів, 368 суспільних радикалів, 21 республиканців соціялістів, 90 обєднаних соціялістів і 2 комуністів. У 153 округах буде нове голосування. Однак дальші виборчі висліди не змінять уже дотеперішнього розкладу партійних сил. Французька преса стверджує на цій основі, що французьке громадянство з огляду на світову ситуацію, політичну й господарську, не схильне до ризиковних експериментів, до яких пруть ліві уґрупування.

Кантональні вибори мають ще значіння як показчик з огляду на парляментарні вибори що відбудуться на весну.

—о—

У велику річницю „Рідної Школи".

Весь край прикрасить свої вікна ювилейними наліпками „Рідної Школи".

Пятьдесяту річницю народин „Рідної Школи" вшанує весь український нарід в той спосіб, що в днях **від 25. до 31. жовтня 1931 р. поприкращує усі вікна своїх мешкань і домівок товариств, кооператив та установ ювилейними наліпками „Рідної Школи".**

Ювилейні наліпки „Рідної Школи" кисти відомого артиста-маляра-графіка Ярослава Гординського скомпоновані по мистецьки. Полумінь, що горить, вказує алеґорично на тепло й освіту, що їх ширить „Рідна Школа", цифра „50" на пятьдесятьлітний ювилей, а на долині стилізованими буквами дуже виразно видніє „Рідна Школа". Наліпки виконані у 2 красках і роблять прегарне враження.

Ціна 1 наліпки 10 сотиків.

Нехай ніхто не відтягнеться від цеї гідної, культурної манифестації, тим більше, що всі три воєвідства дали на це свій дозвіл та про якінебудь перепони з тої причини не може бути мови.

Даймо доказ, що „Рідна Школа" дорога кожному українському серцю!

—о—

Звишка збіжевих цін.

На всіх світових ринках зазначилася минулого тижня звишка збіжевих цін. Зачалася в американських Зединених Державах, де наслідком нової акції президента Гувера поправилися ціни всіх товарів, отже й збіжа. Звишку пояснюють головно спекуляцією, бо ані консумція в Европі не зросла, ані не виступило більше запотребування в Китаю, який має вправді міліони голодного населення, але не має за що спроваджувати збіжа із заграниці. На звишку збіжевих цін (головно пшениці) в Шікаґо зареаґувала звишкою збіжева біржа у Вінніпеґу, а за нею в Буенос Айрес. Не байдужними стали тепер австралійські ринки, де також збіже почало звишкувати. Найвищу ціну осягнула пшениця австралійська, найнижчу має румунська. Німецькі торговці стоять під сильним натиском державного інтервенціонізму.

Ціни збіжа в Польщі майже не змінилися, бо серед теперішніх умовин про якийсь поважний експорт за границю нема бесіди, а з другої сторони наслідком загального зубожіння зменшилася консумція. Відчув це мучний промисл, який обчисляє, що спожиття хлібової муки впало в останніх часах на 25 прц.

—о—

На Сході по давному.

Вістка, будьто би Японія зійшла зі свого непримирного становища супроти участи американського делеґата в нарадах Ради Союзу Народів та взагалі будьто виявила охоту зліквідувати манджурський конфлікт компромісово, показалася передчасною і не відповідає правді. Японський уряд не предложив ніякого меморіялу, що подавав би умовини, під якими готов евакувати Манджурію. Так само вістка про відкликання японських військ з Манджурії показалася неправдивою. Становище Японії супроти Ради є дальше невиясненe і японське застереження супроти запрошення американського делеґата в нарадах є дальше важне.

Напротязі 20. п. м. китайський представник в Женеві дістав кілька депеш з Нанкіну і Шанґаю, які свідчать, що японська окупація в Манджурії розвивається дальше. Японські війська займають тепер в Манджурії 170 квадратових миль.

Одночасно в депешах, які предложив японський представник, підчеркується розвій протияпонської акції в Китаю. Між іншим у Шанґаю японська кольонія, яка числить 30.000 осіб, мусіла зорґанізувати власне прохарчування наслідком бойкоту китайського населення, яке не хоче давати японцям харчів.

Попри все те дається вже відчувати акція Зединених Держав, що зачинають відбирати золото з Японії. В останніх днях вивезено з Японії до Америки 75 міліонів єнів золотом.

—

Як Німеччина бореться з безробіттям.

Німецький уряд виготовляє великий господарський плян, що має на меті найти вихід із загальної економічної кризи. Справою занялася утворена недавно за почином Гінденбурґа господарська рада. Між проєктами, що мають розбудити господарське життя, висуваються на перше місце способи боротьби з безробіттям. Уряд має випустити скарбові бони, які державний банк прийме як покриття кредитів, даних залізницям, почті й більшим містам на оживлення промислового й будівельного руху. Таким робом найде заняття 800 тисяч до 1 міл. робітників. Зміцнення купної й консумційної сили людей має викликати дальший зріст продукції, а це дасть заняття новому міліонові безробітних.

Зміна ірляндської конституції.

З Дебліну звіщають, що ірляндський парлямент більшістю 83 голосів проти 65 приняв проєкт закону про зміну конституції ірляндської держави. Він змінює низку конституційних ґарантій і дає урядові спеціяльні повновласти для боротьби з терористичним рухом. Дискусія над проєктом мала багато драматичних моментів, а розгорячкування послів доходило до небувалих вибухів. Обвинувачували себе взаїмно, що довели до розпаду сильної сінфейнерської орґанізації на два ворожі табори: урядовий і республиканський. Впала вправді пропозиція поміркованих республиканців, щоби для вдержання ірляндської держави занехати всяку терористичну акцію, однак скрайні загорільці її закричали. Ухвалений закон мусить бути затверджений ще сенатом.

—о—

Дефіцитове підприємство.

Як сильно відбилася економічна кріза на залізничому руху в Польщі, вимовним показчиком служить факт, що товарові перевози на залізницях зменшилися на 2.200 вагонів в порівнанні зі станом перед півроком і на 4.300 вагонів сперед двох років. Одночасно зменшився пасажирський рух, хоча в менших розмірах. Наслідком значного зменшення темпа робіт на залізницях упав також оборот паровозів і управа залізниць відставляє щораз більше машин до резерви. Обчисляють, що третина залізничого табору стоїть тепер без ужитку, дожидаючи поправи конюктури. Найбільше відставлених до резерви є вагонів товарових, бо поверх 45.000. В результаті польські залізниці не оплачуються і державний скарб докладає до них грубі суми.

—о—

Селянські домагання в Зальцбурзі.

Серед селянства в Зальцбурзі шириться, як повідомляють віденські газети, наслідком економічної кризи опозиційний рух, який підтримують націонал-соціялісти й Гаймвера. На селянських вічах ухвалюють резолюції, в яких домагаються обниження урядничих платень, обниження ґіпотечних процентів, пониоровлення всяких зарібків і суспільних тягарів до господарської ситуації, реформи адміністрації, обниження адвокатських і нотаріяльних тариф, привернення кари смерти й виплачування безробітним допомог у натурі. Селяни домагаються відповіди на ті резолюції до 5. листопада.

—о—

Наперед державі, опісля собі.

Як стверджує радянська преса, радянська влада має новий клопіт з колхозами. Численні комуни рішили, що з урожаїв слід виділити перш усього приписані харчеві запаси для всіх членів, опісля створити засівні запаси і запаси на прокормлення живого інвентаря в часі зими, а щойно надвишку передати державі. Однак показалося, що при такій збіжевій політиці колхозів держава дістала би небагато та що всі урядові установи мусіли би заломитися. Тому влада оголосила в останньому часі два розпорядки, які постановляють, що наперед слід заспокоїти державу, а щойно опісля можна робити запаси для членів, на засів, для худоби і т. п.

ОСТАННІ ВІСТИ

ВІДЛОЖЕННЯ СОЙМУ?

У соймових кругах кружляє поголоска, що після полагодження урядового начерку про зміну оборотового податку, наступить відложення соймових нарад на один місяць. Все це має на меті вкоротити як мога більше час нарад над бюджетовим прелімінаром на 1932-33 р.

НОВЕЛЯ КАРНОЇ ПРОЦЕДУРИ.

Соймова правнича комісія розглядала дальше в середу новелю до карної процедури. Дискусія йшла при поправках §§ 295, 300 і 330, які обмежують сторони й оборону в карнім процесі в справі відводових свідків установлюванням 7-дневн. речинця від хвилини доручення акту обвинувачення. Внесення на скреслення тієї постанови перепало. На внесення пос. Біляка устійнили припис, на основі якого сторони, що беруть участь у процесі, можуть кожного часу ввести свідків.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ?

У політичних варшавських колах кажуть, що метою побуту марш. Пілсудського в Румунії поприч відпочинок є теж і військова політика. Пілсудський вернувся до Букарешту й візьме участь у воєнних грах, які відбуватимуться в ген. штабі румунської армії. Конферуватиме теж зі вищими румунськими старшинами. Повідомляють з Букарешту, що марш. Пілсудський занедужав на ґрипу й два дні лежав на постелі. Простудився ще в Кармен Сільва. Зачувати, що Пілсудський вже небаром вернеться у Польщу.

НОВИЙ БЮДЖЕТ ПОЛЬЩІ.

В найближчому часі внесуть до сойму бюдж. прелімінар на 1932/3 р. Бюдж. департамент устійнив суму впливів на 2.045 міл. Поодинокі ресорти домагаються вищого бюджету.

НАПАД НА ГРОМАДСЬКОГО ПІСЛАНЦЯ.

У лісі Голобутова, стрийського повіту, замаскований молодець, озброєний револьвером і ножем, напав на громадського післанця, Ів. Тимчишина, забрав у нього 800 зол., а в утечі покинув 150 зол. у більоні.

Поліція арештувала під замітом грабіжі Теод. Охримовича, абс. гімн., сина гр.-кат. пароха з Завадівки. Арештованого відставили до розпорядимости прокуратури в Стрию. Йому загрожує наглий суд.

ЗМІНИ РУХУ ПОЇЗДІВ БІЛЯ ТЕРНОПОЛЯ.

У звязку з перебудовою моста на шляху Збараж-Ланівці, рух поїздів у днях 26, 27 і 28. жовтня (поїзди 2854, 2853, 2852, 2851) буде відбуватися з пересідкою подорожніх і перенесенням клунків і почти.

ВАТИКАН ЗРИВАЄ З МАДРИДОМ.

У ватиканських колах сподіються, що можливе буде, що Ватикан, подібно як у мексиканській справі відкличеться до опінії світу в справі переслідувань католиків в Еспанії. Можлива є навіть папська енцикліка в справі переслідувань. Коли відносини не зміняться на краще, Ватикан зірве дипл. взаємини з Еспанією.

—o—

Біржа.

Збіжа.

Пшениця двірська 19.25—19.75, пшениця збірна 18—18.50, жито одноціле 20.25—20.50, жито збірне 19.50—19.75, ячмінь броварний 16.50—17, ячмінь на мливо 15.50—16, овес гал. 19.75—20.25, ячмінь збірний 18.50—19, кукуруза рум. 20—20.50, бараболі пром. 4—4.25, фасоля біла 18.50—20.50, фасоля краса 28—30, горох Вікторія 25—26, горох полевий 19—20, бобик 17—19.50 вика чорна 18.50—19, вика сіра 16.50—17, сіно сол. прас. 9—10, солома прас. 5.50—6.50, гречка на мливо 15.50—16, гречка пастівна 14—14.50, сіми коношл. 30—32, ріпак оз. 27—28, отруби житні 11—1125, отруби пш. 10.25—10.80, крупи гр. 33—34, пшоно 36—38, просо кр. 16—16.50, макухи льн. 23—24, мак синій 68—73, конюшина черв. 145—160.

Гроші.

Американський долар 8·85·00—8·85·50, канадійський долар 7·80·00—7·81·00, ческа корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінг 1·15·00–1·18·00, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·25 0·34·50, швайцарський франк 1·74·00—1·74·30, фунт штерлінгів 34·20·00—34·50·00, радянський червінець 0·00–0·00, німецька марка 2·03·30—2·03·40

—o—

Під диктатом французького золота.

Як повідомляють з Нюйорку, відплив золота зі Зединених Держав приняв в останньому тижні фантастичні розміри. Від 21. вересня, коли Велика Британія знесла золотовий підклад, стягнено до минулої суботи 650 міліонів долярів золотом, з чого на минулий тиждень припадає 213 міл. 460 тисяч. Покриття доляра, яке перед роком виносило 80 прц., впало до 61·8 прц. Переговори, які велися між заступниками Французького Банку й американського „Federal Reserve Bank-у“, скінчилися умовою, на основі якої оба банки заґарантували собі співпрацю задля вдержання золотої валюти в обох державах. Французький Банк зобовязався зложити у Федеральному Рез. Банку депозит 200 до 300 міліонів долярів, а крім того дає 200 міліонів долярів зі свого золотого скарбу в його розпорядження. Постановлено також підпомагати держави, що остаються при золотій валюті або хотять до неї вернутись. У звязку з цією умовою стоїть факт, що Федеральний Рез. Банк підвищив дисконтову стопу на 4 прц., щоби припинити дальший відплив золота з Америки.

Підписання згаданої умови, заключеної між французьким і американським банком, залежить від висліду конференції Ляваля з Гувером у Вашинґтоні. Франція хоче використати в цілій повноті сприятливу для себе ситуацію й вимусити від Америки не тільки фінансові й господарські, але й політичні ґарантії. Америка, значить мала би підчинитися диктатові французького золота.

—o—

НОВИНКИ

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішним числом і просимо Вп. Передплатників негайно надсилати передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць листопад 5 зол.**

— **Евген Говикович веде свою робітню футер у Львові, вул. Домініканська 4. Тел. 67-54.**

— **Смерть професора-фільольоґа.** У Ліль помер передчасно професор славянських мов і літератур, Антоан Мартель, у 32. р. життя. Це брат відомого проф. Рене Мартеля, автора кількох студій на пол. справи Сходу Европи і співавтора монографії про „Мазепу“, написаної спільно з І. Борщаком. Антоан Мартель вивчив славянські мови підчас кількалітнього побуту в ріжних країнах і викладав славянську літературу підчас останніх 5 літ. Він залишив у друку 2 праці: одну про Ломоносова, другу про взаємини України та Польщі в XVII. в. Покійний належав до тих нечисленних учених на Заході, що дивилися на нашу історію не крізь окуляри наших ворогів, а знали її безпосередньо.

— **Україніка.** У париськім журналі „Ля Реві Модерн“, ч. 18. з дня 30. вересня находимо в огляді ріжних малярських виставок пера Клемен Морро окрему статейку про Льва Ґеца, що брав участь у виставці влаштованій недавно „Товариством Красного Мистецтва“ у Львові. До статейки додані чотири репродукції його образів.

— **З львівської хроніки.** З ресторану М. Ляхса, при вул. Зеленій, забрали злодії 30 пляшок лікеру й вина. — Шофер Й. Жешовський відбив із рук поліції, на вул. Пекарській, вломника Р. Гороня. Вломник утік, шофер покутує в холодній. — Авто під кермою невідомого шофера наїхало сліпого інваліда на розі вул. Замарстинівської та Жовківської. — Авто 90.281 потурбувало важко служницю Марію Казимирську на вул. св. Софії. Шофера Шварца переслухала поліція. — Марія Грах з Городецької вулиці витягнула Корнелеві Мерецькому, з Антонова, 125 дол. і 4 дол. — При вул. Замковій накрила поліція тайну фабрику чоколяди. — Григорій Кляйн (На Байки) утратив без власної охоти вбрання варт. 600 зол. — З ґанку Ґізелі Фрайд, при вул. Замарстинівській „поплили за вітром“ два плащі. — З приміщення хеміків на політехніці зникла писальна машина варт. 800 зол. — Любувалася музикою Анастазія Коханиш і… її хлібодавцеві Е. Соботкові, при вул. Льва Сапіги, зникло 20 грамофонових кружків.

— **Викриття комуністичної друкарні у Львові.** Вчора рано найшла поліція на 4-тій дільниці Львова тайну комуністичну друкарню. У мешканні одного комуніста найшла вона циклостиль і богато неценэурних летючок у жидівській мові. Два комуністи арештовані.

— **Присуд на грабіжників Опатовського і тов.** У процесі лодзької ватаги, яка допускалася грабіжницьких нападів у Львові, запав у середу присуд. Опатовського засудили на 12 літ, Єдваба на 10, Ґрінера на 6, Фрідлендера на 1 рік, Шульмана на 9 міс. тюрми. Двох увільнили.

— **З краєвої хроніки.** В Цукалівці під Станиславовом Мих. Остапюк убив свого вітчима Ів. Євчука.

— **По широкому світі.** На влаштування тоталізатора в Англії на кінних перегонах призначив сірниковий король світу Кройгер 1,000.000 ф. шт. — Проф. О. Рехе з Липська відкрив, що кров недужої людини світить у темряві. Барва світла залежна від недуги. — Дотеперішні звідомлення нараховують 2 убитих і 15 ранених підчас вибуху проводів світильного ґазу між вежою Айфля і мостом Ени в Парижі. Вибух розкинув плити хідників на 40 метрів довкола, а полумя запаленого ґазу сягало 30 метрів. — Обласний китайський уряд у Тсін-Чав підняв англійський прапор зі страху перед земляками. — Пожежа знищила славну катедру Амальфі в італійській області Салерно. Це найкраща памятка давного будівництва. — Анґлієць Кеннет Міс винайшов спосіб фотоґрафувати в нічній темряві так докладно, що знимки одержані таким робом виразніші від денних. — Більшовицький суд у Мінську засудив на смерть Мих. Ференчука й В. Олексюка за підпал колгоспу в борисівській окрузі та вбивство журналіста Миніхина. — У Берліні вкрали знову „Гарну Олену“; тим разом це лише рукопис оперетки Корнгольда. — Дмитро, син великого рос. князя Олександра, одружився у Льондоні з гр. М. Ґоленіщев Котузов. — Б. президент Райхс-Банку д-р Шахт приїхав до Мерано й замешкав у гостинниці „Баварія“. — Два молоді австрійці Генрик і Ульріх Ґіттер збудували найменший літак світу. Літак важить 38 кґ. Кошти будови сягають 600 шілінґів. — Пробні лети у Сальцбургу виявили велику справність малого літака, призначеного для 2-ох осіб. — Помер відомий німецький письменник Ґ. Енґель. — На кордоні біля Дзісни перейшов до Польщі Володков, керманич господарського району у Крайську на Радянщині. ДПУ хотіло його арештувати за „контрреволюцію“. — Еспанський міністр праці виготовив начерк закону, який дав би робітникам право провірювати адміністрацію тих установ, у яких працюють. Провірку переводилаб комісія з урядовців і робітників. — На днях мають бути переведені зміни в головній команді поліції у Варшаві. Тою справою кермує мін. Перацький. До головної команди ПП. перекинуть 60 військ. старшин. — 12. ц. м. число безробітних в Англії виносило 2,766.000 осіб, себто зменшилося на 24.774 особи за один тиждень. — У Торуні арештувала поліція Айха Маера, І. Вінтера й Авґуста В. Руена під замітом шпіонажі на користь Німеччини. — Повідомляють з Калькути, що у Віcадапапам обсунулася земля. 30 осіб загинуло під насипом. — В одній з данціґських гостинниць найшла поліція валізку повну чистих польських паспортів і військових книжечок.

— **Модерний Афганістан.** Недавно святкував Кабуль день коронації Нядір Хана на короля Афганістану. У святі взяли участь усі відділи війська: кіннота, піхота, гармаші, відділи танків і ключі літаків. На головних вулицях столиці проїхав почесний похід із Надір Ханом. У товаристві короля були дипльомати, військові старшини й високі державні урядовці. Від дипльоматів складав королеві побажання представник Радянщини. Опісля відбулася військова парада з участю 18.000 вояків.

— **Штучно створений голос людини.** Анґлійський технік Гамфірс досліджував стяжки звукових фільм. Він доглянув, що звуки людської мови це крива риска над берегом фільмової стрічки. Користуючися заломаннями рис він поділив її на кусники й тим чином одержав немчеб нову азбуку скоропису (стенографії). Це відкриття дає змогу не лише відчитувати голос людини записаний на фільмовій стрічці, але теж витворити штучний голос. Це саме обіцює Гамфірс. Швидко приступить він до праці над витворенням голосу записуючи відповідні риски на фільмовій стяжці. Отже почуємо голос тих фільмових зірок, що їхні слова не надавалися до запису на фільмі: цей голос створять учені у своїх робітнях.

— **Що було 20. жовтня в минулому?** 1827 р. була стріча англьо-фр.-московської фльоти з египетсько-турецькою біля Наваріно.

— **Не пережили Едісонової смерти.** У Ню Йорку помер Едісонів співробітник, Іван Отт. Він прожив 81 літ. Другий це д-р Стретон, голова технічного інституту. Цей останній диктував некрольоґ у честь Едісона і при останніх словах упав мертвий на землю, наслідком серцевого удару. Прожив 71 літ.

З театру.

Великий Міський Театр: „Буря в склянці води", комедія на 4 дії Ястшембец-Залевського.

Сатира на літературну славу. Письменник, що здобув її, вичерпав свій талант і думає над тим, як продукувати далі. Саме тоді один студент пересилає до театру рукопис своєї песи під його іменем. Песу приймають і складають письменникові побажання з новим успіхом. Як вийде із цієї ситуації він, молодий автор і жінка письменника, що хоче одним махом упекти дві печені: зберігти добре імя мужа і зєднати собі серце студента?

До цього трикутника треба додати ще підстаркуватого лікаря, що колись кохався в жінці свого приятеля-письменника і досі не перестає її супроводити аж до студентської кімнатки включно і медичку, що замучує свого нареченого, студента, своїм сентиментом. Все це товариство, з виїмком мужа, має гумор і говорить неодну дотепну думку. Песа має природну, невибагливу легкість і слухають її приємно.

м. р.

З судової салі.

Б. КРАВЦІВ І 13 ТОВАРИШІВ ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ СУДОМ.

(Третій день розправи.)

КОЛЬПОРТАЖА „СУРМИ".

Як першого, розпитували в тому дні обв. *Чуловського*, якого акт обвин. посуджує в кольпортажі нелеґального органу „Сурма" на городецькому передмісті у Львові.

Підсудний каже, що не знає зовсім, звідки взялася у нього „Сурма". Ніколи її у нього не було. Найшла поліція „Сурму" в печі. До приходу поліції її дома ніколи не було.

Пред.: Виходить з вашого говорення, що коли приходить поліція на ревізію, то має зі собою повно „Сурми"? Так?

Обв.: Того не знаю. Мушу ще завважити, що протоколу ревізії я не підписав тому, що деякі річи, які поліція у мене забрала, не були моєю власністю.

Обор. *Д-р Шухевич:* А як це було з вибиттям шиб у більшовицькому консуляті?

Обв.: Я шиб не бив, тільки посуджують мене в підмовлюванні до биття їх.

З черги зізнає обв. *Кордюк*, студ. V. року фільософії у Львові.

Предс.: Чи знаєте, що закидує вам акт обвинувачення і чи почуваєтеся до вини?

Обв.: Мене обвинувачують в тому, що я, як член УВО мав спроваджувати „Сурму" з Закарпатської Руси через карпатські просмики та поширювати її по краю. На це малиб вказувати мої часті прогульки в Карпати та поїздка по краю, а дальше найдені короткі записки, в яких прокуратор добачується звязку з робленими мені закидами.

Я до ніякої вини не почуваюся. Мої прогульки в Карпати і по краю виправдані цим, що мої студії географії, а зокрема ґеольоґії, вимагають ближчого пізнання будови Карпат та взагалі краю. Дальше я мав намір видати ще й провідник по Карпатах, тому то мусів входити в контакт з ріжними людьми, що мешкають в Карпатах, які мали подавати мені всякі дані, потрібні до видання такого провідника.

Предс.: А як поясните отсі замітки і знаки, пороблені на мапі Карпат при карпатських переходах Ворохта, Осмолода, Лавочне, Ужок, Цешин? Чи може туда переносилося „Сурму"?

Обв.: Ні. цей поділ Карпат на части потрібний був мені, щоби краще усистемізувати мою працю про ґеольоґічну будову Карпат.

Далі предсідник переходить по черзі всякі папери зі записками, які забрали у Кордюка, і вимагає до них ближчих пояснень.

Довше спиняється над деякими записками, які Кордюк поробив собі на обгортці свого студентського індексу. Багацько там синонімів або назв звірят та всяких животин і т. п. Нпр. Бурмило, Олень, Богомаз, Нуся Федорика, орел, крокодиль та деякі нецензурні, тривіяльні слова. Обвин. старається нагадати значіння поодиноких слів і виясняє предсідникові, як такі, що мають звязок з наміреним виданням туристичного провідника по Карпатах.

Після запитів прок. Ліппа та обор. д-ра Ганкевича, що оберталися біля значіння записків Кордюка, покінчилися розпити цього обвинуваченого, а на салю входить *Зенон Пеленський*, головний редактор „Українського Голосу", тижневика, що появляється у Перемишлі. Він, як ми вже згадували, відповідає з вільної стопи.

РЕД. „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ" В БЕРЛІНІ.

Предс.: Чи знаєте, в чому обвинувачують вас?

Обв.: Так, знаю. Акт обвин. каже, що я мав з припоручення „Орґанізації Українських Націоналістів" приїхати із за кордону, закупити „Український Голос" від дотеперішнього видавця та як головний редактор мав ширити в ньому кличі УВО.

Предс.: Ви були в Берліні? Розкажіть, що ви робили там?

Обв.: До Берліна приїхав я ще у 1922 р. після зложення іспиту зрілости і тут перебував аж до жовтня 1929 р. Весь цей час студіював я виключно державні (політичні) науки. Я вчився у високій політичній школі та в інституті для журналістів. Щойно в 1928 р. відізвався я політично, а саме помістив у „Ділі" статті на тему міжнародньої політики. З часом став я уходити за фахівця в тих справах.

Предс.: А чи мали ви зносини з „Розбудовою Нації"?

Обв.: У 1928 р. звернувся до мене хтось з „Розб. Нації", хто не пригадую собі, і запропонував мені співробітництво в цьому органі. Я погодився на це з деякими застереженнями. Мої статті мали бути на теми культ.-освітні або загального міжнародного положення. Зі статтей помістив я тільки дві. У цьомуж 1928 р. звернувся до мене полк. Коновалець в Берліні з пропозицією, щоби я виголосив на конґресі українських націоналістів у Відні реферат про українське питання на міжнародній арені та додав, що є намір створити велику „Українську Націоналістичну Партію", що ця партія має бути в краю леґальною і що в ній візьмуть участь й інші визначні політики. Я прийняв цю пропозицію, що правда, з резервою, і реферат на зїзді виголосив.

Після цього перебував ще в Берліні до жовтня 1929 р., а будучи в міжчасі переїздом у Празі, побачився з моїм давнім професором, Ґреголинським з Перемишля, який був там на славянськім зїзді. Він як власник „Українського Голосу" говорив, що має намір продати „Український Голос", бо йому не виплачується. Однаке конкретної оферти купна мені не ставив.

Щойно коли я приїхав до Галичини, щоби оснувати тут націоналістичний орган, тоді звернувся до мене Ґреголинський і оферував купно „Українського Голосу". Після довших пертрактацій перейняв я цей орган з тим, що дотеперішній власник мав одержувати 50 прц. брутто доходу з анонсів, аж доки не вичерпається цілу квоту купна. Одначе цей орган не виплачувався. Редаґував я його 10 місяців аж поки мене не покликали до війська в серпні 1930 року.

Предс.: Які зносини лучать вас з обвин. Кравцевим?

Обв.: Я, маючи намір видавати націоналістичний орган у краю, розглядався після приїзду до краю за здібними молодими людьми, що моглиб співпрацювати в такому органі. М. ін. вказали мені на Кравцева як здібного журналіста. Він став співробітником „Українського Голосу".

Предс.: Що це таке „Прун"?

Обв.: Це мав бути провід руху українських націоналістів, до якого належали Кравців, Зиблікевич, Паславський та Охримович, що мав перейняти редаґування „У. Голосу".

Предс.: А що лучило вас з Жигмонтом Процишином?

Обв.: Це, що й з Кравцевим. Мені вказали на нього, як на здібного чоловіка, що хоче вишколювати себе в журналістичному напрямку. Він був співробітником „У. Г." і редаґував відділ „По широкому світі".

Тепер приходить до голосу прокуратор.

ЧИ Е. М. І Е. К. — ЦЕ ЕВГЕН МИХАЙЛОВИЧ КОНОВАЛЕЦЬ?

Прок.: Коновальця знаєте?

Обв.: Так, пізнав я його у Берліні щойно в 1928 році, але ближче я його ніколи не знав.

В тому місці виймає прокуратор якісь папери та звертається за вияснениями до обв.: Пане Пеленський, скажіть мені від кого є цей лист писаний до вас, на якому є підпис Латарівський? Чи це не псевдонім Головінського?

Обвин. довго оглядає цей лист і вкінці каже: — Не знаю, від кого він міг би походити.

Прок.: А отсі ініціяли в тексті — Е. М. — чи не відносяться часом до Евгена Михайловича Коновальця?

Обв.: Не знаю до кого ці ініціяли можуть відноситися, бо взагалі цього листа собі не пригадую.

Прок.: А Евгена Онацького з Риму знаєте?

Обв.: Знаю, був дописувачем „У. Голосу".

Прок.: А чи пригадуєте собі оцей лист його, де він пише про свою поїздку до Женеви? Там наводить Онацький ініціяли „Е. К." і каже „він повідомив мене про несприяючий стан „Українського Голосу". Чи може в тому випадку ходить про Коновальця?

Пеленський після перечитання цього листа каже: Можливо, що Онацький має зносини з Коновальцем, а цей, як кажуть, має мати знаменитї відомости про краєві відносини.

Д-р Шухевич протестує проти цього, що прокуратор без попереднього показання цих листів обороні, як цього вимагає процедура, користає з них на розправі і жадає втягнення цього протесту до протоколу.

Прокуратор виясняє, що ці листи забрали при ревізії в „У. Голосі".

Д-р Ганкевич задає обвин. низку питань.

Ганкевич: Які були фінанси „У. Голосу"?

Обв.: Не є тайною, що „У. Голос" находиться у тяжкому матеріяльному положенні.

В тому місці наводить цифериі дані, що виказують велике обдовження „У. Г.". Це є доказом, що з ніяких субвенцій закордонних не користав.

Ганк.: Прошу сказати нам дещо про ідеольоґію „У. Голосу".

Обв.: Нашою ціллю — Соборна Незалежна Україна. Я дійшов до переконання, що дотеперішні партії не потраплять здійснити цеї цілі і взагалі не дають конкретного образу, як уявляють собі її здійснення. Тому зродилася в мене думка створити таку леґальну партію, що мала би спромогу і силу її здійснити.

Ганк.: Чому ви не погоджувалися з УНДО м. радикалами та соціяльними-демократами?

Обв. Уважаю, що УНДО не провадить по суті ніякої політики. воно мало би рацію істнувати за часів Австрії, де істнували всі потрібні парляментарні передпосилки. Радикальна партія опирається на перестарілих соціяльних принципах, так само соціял-демократи опирають свою програму на неподібних до теперішньої дійсности соціяльних основах, а далі ставлять на перше місце соціяльну, а не національну справу.

Після закінчення зізнань цього обвинуваченого входить на салю обв. *Юлія Козакевичівна.*

„ҐРИПСИ".

Обвинувачена обтяжила себе сама. Писала з тюрми листи шифром про ріжні обтяжуючі її справи.

Сьогодні каже, що писала ці ґрипси зі своєї фантазії, бо хотіла звернути на себе увагу слідчого судді, тому що про неї зовсім забули. Її поденервування в тюрмі дійшло до такої степені, що навіть пробувала скінчити самогубством при помочі розбитого скла.

На цьому перервав предсідник розправу до слід. дня.

В четвертому дні розправи зізнаватимуть Книш і інші посуджені в безпосередній участи в нападі під Бібркою.

(ан)

Дописи.

ДЕЛЯТИНЩИНА. *(З культурно-освітнього руху.)* Делятинщина належить тепер до найсильніше національно загрожених округ Галичини. Вплива́є на це головно літній сезон, з якого мають користь, на жаль, тільки чужі нам чинники, що вміють приноровитися до обставин. Стан посідання наших гуцулів корчиться з року на рік. До цього ще й теперішня кріза створює дуже невідрадні умовини для села. Це зубожіння села відбивається дуже сильно на культурній сторінці його життя. Серед таких обставин приходиться працювати „Просвіті" в Делятині. Філія „Просвіти" удержує на округу організатора, що пропагує її ідеї та ідеї „Рідної Школи". Дотепер в окрузі зорганізовано кружки „Р. Ш." у Ворохті, Ославах Білих, Зарічу, Дорі, Яремчу й Саджавці, але ті кружки істнують часто тільки на папері, а їх праця не така, як повинна бути. Всюди слідно поверховність. Не краще у нас і з читальнями. Крім читалень у Ворохті і Саджавці решта спить цілими роками. Амат. гуртки, хори і т. п. або не істнують, або проявляють дуже слабу діяльність. — Дня 26. серпня ц. р. уладили українські установи Делятина свято „Р. Ш." На святі були слабо, або й цілком незаступлені гірські села, як Ворохта, Яблониця, Микуличин. Громадно прийшли тільки: Заріче, Ланчин (335), Саджавка (240 учасників). Впадала рівнож в очі відсутність на святі інтелігенції, якої вже в окрузі майже нема (крім священиків). Школи майже у всіх селах польські. Наприм. у Ланчині, де є 750 українських дітей і кілька польських та жидівських, є 7-кл. польська школа і 10 учит. сил, а все поляки. Подібний стан майже в кожнім селі. — Та має Делятинщина і свої відрадні явища. До них належить заснування 26. серпня при філії „Просвіти" студентської секції. Вона має 11 членів і за місяць свого істнування відбула по селах 25 відчитів та рефератів. Студенти обійшли 9 сіл, між ними й такі, куди хтось з Делятина заходить раз на два роки (Майдан Сер., Глинки). Студенти почали вести працю пляново і є надія, що поведуть її дальше зі здвоєною енерґією для добра цілої округи. — *Г.*

—o—

СПОРТ.

Загальні збори К. Л. К.

Звичайні загальні збори Карпатського Лещетарського Клюбу відбудуться в пятницю 30. X. в год. 17.30 веч. в салі Т-ва „Земля", Ринок 43, I. пов. з ось таким порядком нарад: 1) Звіт з діяльности Клюбу. 2) Звіт Контрольної Комісії та уділення абсолюторії уступаючому виділові. 3) Вибір нового виділу. 4) Зміна статуту. 5) Евентуалія. Члени, які залягають з вкладками за минулий сезон, не будуть допущені до голосування. — **Виділ.**

Біг навпростець.

В неділю 25. X. ц. р. влаштовує легко-атлетична секція України осінній біг навпростець. Траса бігу виносить около 4.000 м. Старт і мета на площі Сокола-Батька. Початок бігу в год. 10.30 передпол. Зголошення до бігу приймає п. Ом. Верхола. Побідники одержать нагороди.

Копаний мяч.

В неділю 25. ц. м. грає тім України й Гасмонеї проти Погоні. Змагання відбудуться на грищі Погоні в год. 2.30 попол.

Резервова дружина України розіграє товариські мячеві змагання у Винниках.

Пятизмаг за мистецтво українського студента.

Дня 18. X. ц. р. зорґанізував Український Студентський Спортовий Клюб, секція ТПО, пятизмаг за мистецтво українського студента. В пятизмагу взяло участь 9-ох змагунів: 5 з УССК-у, 2 з Беркута, 1 із Сокола-Батька, 1 із Сокола-Клепарів. Пятизмаг покінчило 7-ох змагунів:

Загальна пунктація представляється так: 1) Гнатейко, УССК, 2277.07. 2) Петріна, УССК, 2168.565. 3) Сліпко, УССК, 2033.05. 4) Семків, С-Б, 1468.01. 5) Колодій, Беркут, 1419.235. 6) Полотнюк, УССК, 1190.995. Поза конкурсом: Козак, Беркут, 2350.095.

Поодинокі осяги 3-ох перших: 1) Гнатейко, УССК, ратище: 43.34 м., диск.: 33,75 м., 200 м.: 27.5 м., 1500 м.: 5:50.8, скок удовжінь: 504 цм. — 2) Петріна, УССК, ратище: 35.77 м., диск: 29.54 м., 200 м.: 25.6 м., 1500 м.: 5:47.4, скок удовжінь: 581 цм. — 3) Сліпко, УССК, ратище: 32.40 м., диск: 21.71 м., 200 м.: 26.0 м., 1500 м.: 4:42.1, скок удовжінь: 543 цм. — Поза конкурсом: Козак, Беркут, ратище: 38.15 м., диск: 30.65 м., 200 м.: 26.4 м., 1500 м.: 5:14.7, скок удовжінь: 567 цм.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Доц. В. Садовський: РАЙОНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ. Ст. 25. Видання Української Господарської Академії в ЧСР. Подєбради 1931.

ЖУРНАЛИ.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, тижневик для українського жіноцтва. Р. VII. Ч. 40. Коломия, 18. X. 1931. р.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ, wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Tom XIV. Październik 1931 r.

ЖИТТЯ і ПРАВО, вістник теорії і практики. Ч. 3. Р. IV. Вересень 1931. Зміст: Др. Юрій Вацик: Дещо про радянське кримінальне право. Ярослав Левицький: Доцільність кодифікації. З наших організацій. Посмертна згадка. Постанова Адміністраційного Трибуналу. У справі вписів до виказу оборонців у карних справах. Відозва. Нові адвокати українці. Бібліографічні записки. Про новий тюремний правильник. Ухвала Найвижчого Суду в цивільних справах.

МУЗИЧНІ ТВОРИ.

Я. Ярославенко: ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН і ПІСНЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ". На фортепян зі словами. Ч. 222. Музична накладня „Торбан" у Львові. 1931.

Жертви на фонд ім. М. Галущинського в „Просвіті".

III. виказ.

На фонд ім. Мих. Галущинського при Т-ві „Просвіта" зложили дальше в золотих: чит. „Просвіти" в Чернелиці 20, чит. „Просвіти" ім. Шевченка у Плаучі Великій 5, збірка в церкві в Плаучі Вел. 5, о. В. Пастушевський з Плаучі Вел. 5, о. М. Юхнович з Плаучі Вел. 10, Теоф. Татарський з Венгрів 17, Матвій і Марія Чолій з Каліша 5, чит. „Просвіти" в Сопоті 5, філія „Просвіти" в Перемишлі 65·20, т-во „Союз" в Печеніжині 2·20, парохіяльний уряд у Княжолузі 5, д-р Микола Багриновський в Рівнім 10, д-р Я. Дуткевич з Бібрки 10, д-р І. Венгльовський з Бібрки 10, Мирослава Блаванька з Бібрки 5, Панкевич Петро з Бібрки 5, о. Міхур Данило з Бібрки 3, Кузьмич Роман 2, І. Коцюмбас з Бібрки 1·30, Гаврилюк з Бібрки 1, збірка на академії в Бібрці 12·70, Жовква: філія „Просвіти" 25, Монастир оо. Василіян 5, Повіт. Союз Кооператив 4, Народний Базар 4, Білгарська Анна 0·50, Антін і Олена Гумен 1, Микола й Евгенія Гусаківські 1, Володимир і Наталія Данилович 1, Семен і Модест Джус 1, Іван Дорота 0·50, Степан Зудлик 1, Гринь Зубик 1, Каролина Клум 1, Андрій Ковальський 0·50, д-р І. Крип'якевич 2, Марія й Осип Пеленські 1, о. Омелян Погорецький 1, Теодор Потерайко 1, д-р Іван і Надія Романків 1, Павлина Ольшанська 4, Кость Сало 1, Ірина й Іван Созій 1, Антонина й Іван Сінгалевич 1, Іван Сторбрик 0·50, Гринь Чорнюх 2, Юхнович Юліян 1, д-р Сапрука Богдан 1, Пелягія й Іван Ордовські 1, К. Мацієвич з Варшави 50, Ярослав Аронець з Монастириск 20, адв. Осип Бурачинський, Хойніце 20, д-р Чаплинський Лев зі Львова 20, Бандрівський Карло зі Львова 5, Ст. Сірополко з Праги 5·24, Студентська Секція в Кам'янці Струмиловій 100 зол. і впличе також секції з повітів Бережани, Бучач, Броди, Золочів, Львів-місто, Сокаль, Радехів — усіх рівнож по 100 зол., чит. „Просвіти" Монастириська 20, Філія „Просвіти" в Монастириськах 5, Іван і Марта Літинські зі Львова 10, чит. „Просвіти" в Поршній 5, „Народний Дім" в Поршній 5, Гумецький Володимир зі Львова 2, Омелян Терлецький зі Львова 5. — Разом вплинуло досі **1916·14 зол.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21 X. ц. р. за масло експортове та десерове пріма 2·90 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·10 зол., кол. яєць 5·50—5·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 22. жовтня, година 7·30 веч. „Буря у склянці води".

Пятниця, 23. жовтня година 7·30 веч. „Буря у склянці води".

Театр Ріжнородностей:

Четвер, 22 жовтня, год. 7·30 вечором „Моральність пані Дульської".

Пятниця, 23. жовтня, година 7·30 веч. премієра: „Несповнені мрії".

—o—

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Траґедія на Монблян" і додатки.

КАСІНО: „Бастер Кітон на фронті".

ЛЕВ: „Блакитний експрес".

МАРУСЕНЬКА: „Мароканські ночі".

МІРАЖ: „Сірий дім".

ОАЗА: „На Заході без змін" (Ремарка).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Поворот до життя" (Джанет Гейнор).

ПАН: „Відродження" (на основі повісти Льва Толстого; Джон Гільберт).

ПАСАЖ: „Чорт із Арізони" та звукові додатки.

ПРОМІНЬ: „Біле пекло Піц-Палю" та додатки.

СІЛЕЗЕ: „Ніч насолод" (Ів. Петрович, Аґн. Ештергазі).

УПХА: „Отруйна квітка" з Лілею Дамітою і „З димом пожеж".

ХИМЕРА: Звукова фільма „Пат і Паташон як стрільці".

Програма радіо.

Субота, 24. жовтня 1931.

Липськ (259,3) 20·00 Танкова музика. **Моравська Острава** (263,4) 18·25 Хор соколів. **Братислава** (278,8) 12·35 Концерт. **Брно** (341,7) 18·25 Пісні. **Льондон** (356,3) 21·00 Пісні журина. **Гамбург** (372,2) 22·30 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 19·30 Опера. **Берлін** (419) 20·30 Концерт. **Харків** (426) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30 Збірний концерт. **Гельсінгфорс** (453,2) 18·15 Спів. **Лянгенберг** (472,4) 20·00 Веселий вечір. **Прага** (486,2) 18·30 Концерт для дітвори. **Міляно** (500,8) 23·00 Танкова музика. **Брукселя** (508,5) 22·15 Концерт. **Відень** (516,4) 22·15 Танкова музика. **Рига** (524,5) 16·20 Концерт. **Будапешт** (550,5) 19·05 Балалайкарі Смирнова. **Люблина** (575,8) 21·00 Легка музика. **Ленінград** (1000) 14·00 Література для дітвори. **Осльо** (1071,4) 18·30 Народня музика. **Калюндборг** (1153,8) 21·15 Данські пісні. **Москва** (1481) 15·00 18·00. Концерти. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 15·45 Жіноцтво та ремесло. **Париж** (1724,1) 21·00 Література.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 23. жовтня 1931.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краєвої преси. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 15·05 Господарська оповістка. 15·15 Із життя співаків Польщі. 15·25 „Про антропольоґію". 15·45 Для молоді: „Станок у жовтні". 16·00 Навчання англійської мови. 16·20 Виклад. 16·40 Хвилина недужих. 17·10 „Раціоналізація наукової праці". 17·35 Концерт поліційної музики. 18·50 Всячина. 19·15 Громадянська важливість супружжа. 19·45 Радієвий денник. 20·00 Музична гутірка. 20·15 Збірний концерт. 22·40 Доповнення денника. 22·45 Оповістки. 23·00 „Остання львівська катеринка". Грамофонові кружки: 12·15, 15·20, 16·15, 19·30, 22·55, 23·30.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.